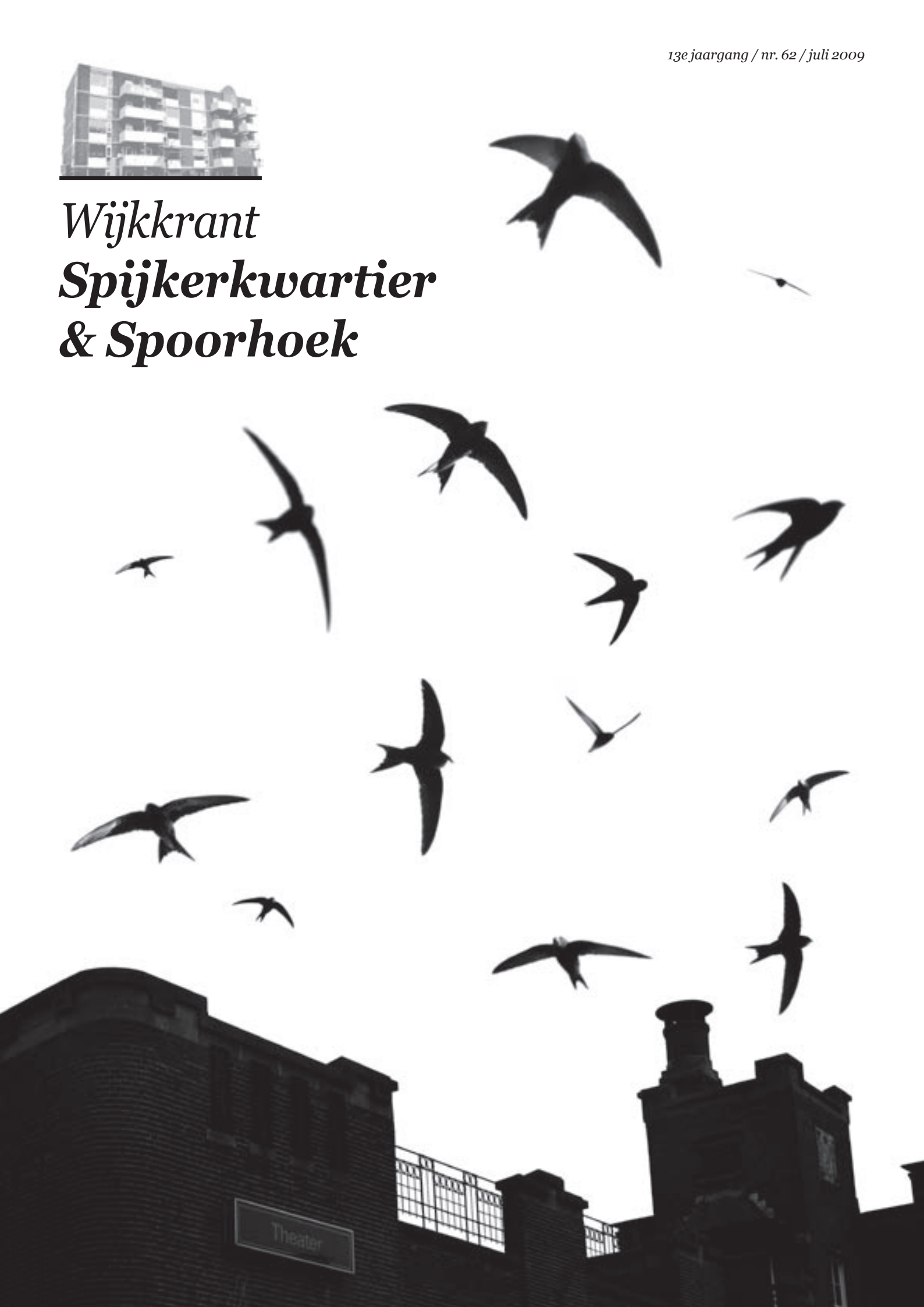

Wijkkrant
Spijkerkwartier
& Spoorhoek

'De Arnhemsche hel' M.C. Escher in de Schoolstraat

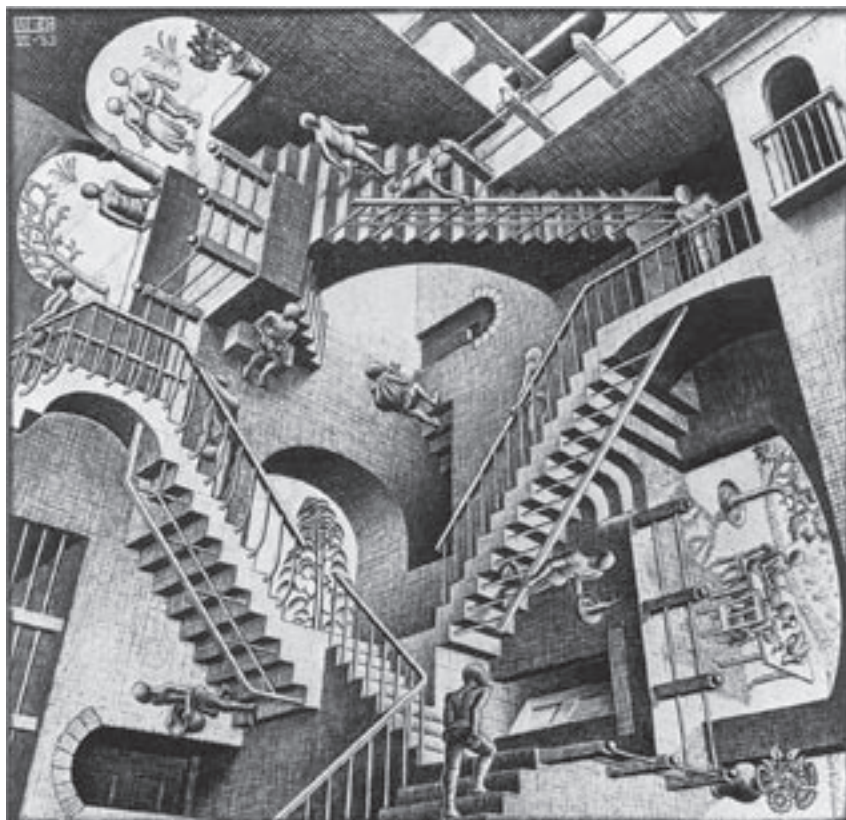
Tekst: Stef Ketelaar

'De schoolbanken der H.B.S. te Arnhem, vervloekte nagedachtenis. Ik griezelenog als ik er aan denk.' Het zijn woorden die Maurits Escher in 1924 schrijft aan een vriend. De in 1898 geboren graficus had toen Arnhem al verruild voor Italië, waar hij landschappen en planten tekent. De schoolbanken waar de jonge kunstenaar over schrijft, staan in het Spijkerkwartier, aan de Schoolstraat. En hoewel Escher met weinig warmte terugdenkt aan zijn middelbare school, zal daarvan het trappenhuis, waar hij in 1919 voor het laatst zijn voetstappen zet, nog eenmaal terugkeren in zijn werk. Tegen die tijd is Escher een toonaangevend kunstenaar.

In 1912 wordt de veertienjarige Maurits - Mauk voor zijn vrienden - toegelaten op de HBS met 5-jarige cursus, dit ter onderscheiding van de 3-jarige HBS aan het Willemsplein. Pas vanaf 1946 zal de school zich tooien met de naam van haar befaamde oud-leerling én docent H.A. Lorentz. Het monumentale gebouw neemt sinds 1904 bijna de gehele westelijke zijde van de Schoolstraat in beslag. De conciërgewoning staat op de rooilijn, maar de school is door architect Gerrit Versteeg acht meter naar achteren bedacht. Op deze wijze komt het gebouw met zijn art nouveau elementen en door Berlage beïnvloede stijl beter tot zijn recht.

Slechte leerling

Als Mauk haar bezoekt telt de school ruim 200 leerlingen: kinderen van winkeliers, artsen, onderwijzers, bankdirecteuren, ambtenaren met verlof uit Nederlands-Indië en, net als zijn eigen vader, ingenieurs. Het gegoede gezin Escher is in 1903 vanuit Leeuwarden in Arnhem komen wonen aan de Utrechtsestraat. Vader heeft in de Gelderse provinciehoofdstad een functie als hoofdingenieur-directeur bij Rijkswaterstaat gekregen. Mauk, die van de 'Arnhemsche hel' spreekt als het gaat over school, presteert er slecht.

Relativiteit (1953)

In de tweede klas blijft hij zitten, slechts voor tekenen heeft hij een voldoende. Ook daarna wordt het niet veel beter. In 1918 zakt hij voor zijn eindexamen. De gesjeesde scholier zoekt troost in tekenen en linoleumsnijden. Hij is er goed in. Hij stuurt afdrucken naar de gerenommeerde kunstenaar R.N. Roland Holst en krijgt een bemoedigend antwoord retour.

Wereldfaam

Van 1919 tot 1922 studeert Escher aan de School voor Bouwkunde en Sierende Kunsten te Haarlem, waar hij zich bekwaamt in houtsnijden. Later legt hij zich toe op wat zijn handelsmerk zal worden, het tekenen van onbestaanbare situaties. Hij laat in zijn werk water omhoog stromen, vogels in vissen veranderen en mensen eindeloos rondom een binnenplaats een trap op- en aflopen. De ironie wil dat Escher, die bepaald niet had uitgeblonken in wiskunde, математици en filosofen tot zijn vroege bewonderaars mag rekenen. In de jaren zestig van de vorige eeuw ontdekt ook de flower power-generatie zijn werk, als een grafische voorstelling van de psychedelische ervaring. T-shirts met zijn prenten vinden gretig aftrek op de campussen van Amerikaanse universiteiten, zonder dat de schepper er een cent van

ziet. De kunstenaar vindt het amusant, maar gaat niet in op het verzoek van Mick Jagger om een illustratie te maken voor de hoes van de nieuwe LP van de Rolling Stones. Hij heeft niets met die muziek, en het is voor meneer Jagger trouwens niet al te amicaal 'dear Maurits', maar 'M.C. Escher', zo laat hij de ongetwijfeld verblufte zanger, die zelden een afwijzing krijgt, weten.

Geen diepere symboliek

In 1953 maakt Escher de litho 'Relativiteit', waarvoor het trappenhuis van de HBS aan de Schoolstraat de inspiratie levert. Het is

Het trappenhuis van de voormalige Lorentz-HBS

de enige herinnering die hij aan zijn middelbare school wilde houden. Voor de huidige bezoeker van de voormalige Lorentz-HBS is het niet moeilijk voor te stellen hoe het er vroeger uitzag. Veel is er ook niet veranderd. Slechts de scholieren hebben plaatsgemaakt voor kunstenaars, die de oude leslokalen gebruiken als atelier. Na te zijn binnengelaten door een vriendelijke dame, betreden we een indrukwekkend trappenhuis, dat inderdaad grote gelijkenis vertoont met de litho van Escher. De boogjes, de leuningen, de ruimtelijkheid, het licht en het donker, het is er allemaal op deze stille zondagmiddag.

In 'Relativiteit' heeft Escher drie werelden met elk een eigen horizon en zwaartekracht in één tekening verwerkt. De mensen uit deze werelden hebben niets met elkaar te maken, sterker, ze bestaan niet voor elkaar. Toch hebben elementen uit de ene wereld, bijvoorbeeld de trap, ook een functie in de andere. Sommige beschouwers zien in 'Relativiteit' de verbeelding van parallel-werelden met een andere tijd-ruimtelijkheid. Anderen zien er door het werk van de Franse schrijver Albert Camus geïnspireerde absurdistische prenten in met als thema het onvermogen van mensen om met elkaar in contact te komen. Escher zelf, wars van psychologische duiding, verklaart dat hij bij het ontwerpen ervan geen enkele diepere symboliek voor ogen heeft gehad. Het ging hem slechts om het technische probleem om meer dan één horizon aanvaardbaar te verwerken in een tekening. Hoewel er natuurlijk wel die 'vervloekte nagedachte-nis' is aan de 'Arnhemsche hel', waarover zijn angstdromen nog jarenlang aanhouden.

Beachvolleybal

Voorafgaand aan het beachvolleybaltoernooi op 20 juni was er vrijdag 19 juni op bouwspiegelplaats Thialf voor de leerlingen van de Hugo de Grootsschool een 'clinic', een eenmalige gymles op echte beachvolleybalvelden. De leerlingen kregen daarmee een unieke kans om kennis te maken met de grondbeginselen van het beachvolleybal. De beachvolleybalclinic was een

initiatief van het sportbedrijf Arnhem in samenwerking met de vakleerkracht lichamelijk opvoeding van brede school De Symfonie (in het Arnhemse Broek) en de NeVoBo (Nederlandse volleybalbond). Speciaal voor de clinic en voor het toernooi waren er op Thialf drie heuse beachvolleybalvelden aangelegd.

De leerlingen hebben met ballen gegooid, estafettes gelopen en natuurlijk een wedstrijd beachvolley gespeeld. Het was een zonnige en heel geslaagde dag!

Voortgang Spijkerbroek

Tekst: Marlies Hummelen

Het project Spijkerbroek is weer een stap verder. De visie die vorig jaar samen met de overleggroep Spijkerbroek is opgesteld, is uitgewerkt tot een schetsplan. De komende maanden wordt er achter de schermen nog hard gewerkt om dat plan ook financieel haalbaar te maken.

Er ligt inmiddels een uitgebalanceerde visie op het 'Broekdeel' van het gebied: bouwspiegelplaats Thialf, de sportvelden rond het Stedelijk Gymnasium aan de Thorbeckestraat en een deel van de aangrenzende bebouwing. Stedenbouwkundig

bureau BFAS werkt deze visie uit tot een schetsplan. Daarin worden bebouwing en gebruik van het gebied (woningen, park, speelsterrein etc.) aangegeven, inclusief hoogtes, rooilijnen en dergelijke.

De concrete architectonische invulling van dit plan zal volgens overleggroep lid Joost Bos gebeuren in samenspraak met de bewoners van de aangrenzende straten. Zij kunnen per straat meedenken over de invulling van 'hun' gedeelte van het plan. Schetsplan en nota van randvoorwaarden zouden oorspronkelijk voor de zomer klaar zijn. Jantien van Erve, assistent-projectleider Spijkerbroek, laat namens de gemeente weten dat dat helaas niet gaat lukken. De gemeente verwacht nu in september een compleet en haalbaar plan te hebben. Waarschijnlijk komt er begin september een uitnodiging voor een informatieavond later die maand.

Ton Gieling

Tekst: Marlies Hummelen

Ton Gieling ontvangt me in zijn statige oude huis in Oosterbeek, in een kamer vol spullen die herinneren aan een lang en kleurrijk leven. Dat leven, dat hem naar onder meer de Overzeese Gebiedsdelen voerde, begon 87 jaar geleden in een souterain in het Spijkerkwartier.

Ton Gieling

Zijn vader, A.J. Gieling, had een manufacturenwinkel aan de Spijkerstraat 100, 'Het Schortenhuis'. Er hoorde een atelier bij, waar ondergoed, schorten, sokken en dergelijke genaaid werden, vaak op bestelling. Boven hen woonde nog een borstelmaker. Gieling vertelt hoe hij onlangs na lange

tijd weer voor zijn geboortehuis stond. Het weerzien met het huis en het Spijkerkwartier bracht hem ertoe zijn herinneringen aan zijn vroegste jeugd op papier te zetten. Het zijn helder belichte details uit het leven van een kleuter aan het begin van de vorige eeuw. Zo valt er te lezen over zijn angst voor de katten die 's nachts 'gillend en krijsend tekeer gingen' rond de buitenplee – een inpandige wc was er nog niet. Ook de waterleiding was nog niet doorgedrongen, er werd water opgepompt met een roodkoperen pomp.

Petroleum

Als klein jongetje was Gieling graag buiten op straat. Daar viel veel te zien en te beleven. Wagens met paarden ervoor, en zwermen mussen die op de keutels afkwamen. Ook waren er in die tijd overal kleine winkels. 'Er zat bijvoorbeeld een

hoefsmid in de Spijkerstraat', vertelt hij, 'Dat was wat voor een klein jochie hoor, dat grote vuur...' Naast de hoefsmid was de kruidenierswinkel van juffrouw Bos, op de hoek van de Spijkerstraat en de Eerste Spijkerdwarstraat. Juffrouw Bos had een grote gele 'drum' met petroleum in de winkel staan, waaruit ze op magische wijze via een krom pijpje bovenop petroleum tapte. Even verderop was De Lommerd, toen nog een echt pandjeshuis. 'De buurt erachter was een gribus', zegt Gieling. 'Eén krottenwijk, tot aan het Sportfondsenbad.' Hij had twee broers en een zusje. Zijn broers kregen tbc, en op zeker moment zaten ze met zijn vieren op de Arnhemse Buitenschool. 'Dat was een mooie tijd', herinnert Gieling zich met enig heimwee. 'De klaslokalen hadden daar geen muren, je zat altijd buiten. Voor 's winters hingen er elektrische kachels aan het plafond. We kregen er ook heerlijk te eten!'

Oorlogschao

Later verhuisde de familie naar de Hommelseweg, waar de winkel in de jaren '30 ten onder ging aan de concurrentie met de HEMA. Ton was inmiddels van school af, en vond werk bij Burgers' Dierenpark, waar hij zich na verloop van tijd opwerkte tot roofdierenverzorger. Drie keer per week ging hij met een paardenkar naar het abattoir om kadavers op te halen voor zijn dieren. Ook tijdens de oorlog werkte hij nog een tijd bij Burgers', tot de Slag om Arnhem. Hij kwam terecht in het Sint-Elisabeths Gasthuis, waar hij hielp met het verzorgen van de vele gewonden. Vanuit het ziekenhuis gaf hij bovendien berichten door voor het verzet. Het was een chaotische periode. Hij vertelt: 'Hollanders, Duitsers, Engelsen, alles liep daar rond. Soldaten van beide zijden lagen kriskras door elkaar in de gangen. Een van de chirurgen was een krijgsgevangen Duitser.'

Naar de Oost

Na de oorlog wilde hij weg. Op advies van een kennis meldde hij zich aan voor 'De

Oost': Suriname en de Nederlandse Antillen. In dienst van de marechaussee moest hij de orde gaan handhaven op Curaçao. Daar kwamen al snel na de oorlog arbeiders in opstand tegen de belangrijkste werkgever op het eiland: Shell. Hij moest de opstand helpen bedwingen. Het werd balanceren tussen hard ingrijpen en de contacten met de bevolking zo goed mogelijk in stand houden. 'Ze hadden gelijk, die arbeiders', zegt hij daarover nu, 'Shell was een ontzettend koloniaal bedrijf, de verhoudingen waren zoek. Eigenlijk was het natuurlijk ook idioot dat dat verre Curaçao bij Nederland hoorde.'

In 1949 kreeg het eiland autonomie. Als marechaussee had hij er niets meer te zoeken. Hij was al bijna vertrokken, toen hij een baan aangeboden kreeg als hoofd Beveiliging bij de Dokmaatschappij. Hij kreeg uiteindelijk een vrouw en twee kinderen op Curaçao en keerde pas na 32 jaar weer terug naar Nederland. Hij kijkt met veel plezier terug op zijn tijd in de tropen. Maar hij is ook erg op Nederland gesteld. 'Ons land is toch schitterend!', vindt hij. 'Maar om van je eigen land te houden moet je soms eerst een tijd in het buitenland zijn geweest.' Eenmaal terug heeft hij nog jarenlang gastlessen op scholen gegeven, over de oorlog en het verzet. Om kinderen te leren 'dat het gaat om jullie zelf, en om jullie vrijheid'. Pas onlangs is hij daarmee opgehouden.

Binnenkort is hij genoodzaakt om zijn vertrouwde huis te verruilen voor een verzorgingsflat: een verandering waar hij flink tegenop ziet. Toch probeert hij z'n goede humeur erbij te bewaren. 'Ik heb veel mee gehad', vindt hij, 'en een mooi leven om op terug te kijken.'

In Memoriam

Kris Ramnarian

Zondag 1 juni 2009 is Kris Ramnarian in het ziekenhuis overleden. Hij was al een tijd ernstig ziek. Kris is jarenlang als vrijwilliger werkzaam geweest in De Lommerd. Vooral 's avonds was hij de gastheer en daar zullen de meeste bezoekers van De Lommerd hem ook van kennen. Maar ook overdag konden we altijd een beroep doen op Kris, om in te vallen of te helpen met een of andere klus.

Hierbij gedenken we Kris namens alle medewerkers en gasten van De Lommerd en wensen zijn familie en vrienden heel veel sterkte in de komende tijd.

Kris Ramnarian

Onzichtbare zaken

Lopende zaken

MK-JS interieurverbouw

Tekst: *Gonnie Verbruggen*

‘Ik pas me aan mijn klanten aan, zet tijdens het werk de radio niet keihard en loop niet met vuile schoenen door hun huis’, vertelt Mario Kraaijenzang van de Prins Hendrikstraat 50. Mario is interieurverbouwer en werkt nauw samen met Johan Seelen. De letters MK-JS zijn dan ook hun initialen. ‘Maar we hebben ieder afzonderlijk ons eigen bedrijf. We huren elkaar in op projectbasis.’

Mario Kraaijenzang

Mario werkte vroeger als theater-decorbouwer. ‘Het werk in de decorbouw is heel creatief. Vaak werk je samen met kunstenaars en je moet steeds nieuwe technische oplossingen vinden.’ Toen Mario halverwege de jaren ’90 voor zichzelf begon met een onderhoudsbedrijf, miste hij dat creatieve. In 2001 startte hij met Johan Seelen de combinatie MK-JS en sindsdien loopt het bedrijf als een trein. Mario: ‘We doen vrijwel niets aan acquisitie. Onze klanten worden onze vrienden en uit dat netwerk komen de nieuwe opdrachten. Mijn werk is mijn visitekaartje.’

Alles zelf doen

Van de huidige crisis heeft Mario geen last. ‘Mensen kunnen hun huis nu moeilijk verkopen. Ze laten het daarom liever verbouwen of opknappen, bijvoorbeeld als er een kindje bijkomt.’ Mario verbouwt huizen aan de binnenkant. ‘Ik doe alles, van sloopwerk tot aan de afwerking, dus stucwerk, sauzen, betegelen, etc. tot en met schoon opleveren.’ Maar dat is niet alles. Hij adviseert zijn klanten ook over het ontwerp, duurzame en ruimtelijk efficiënte oplossingen voor hun wensen en het materiaalgebruik. De klanten zijn voor 80% particulieren en voor 20% bedrijven. Mario verbouwt huizen, maakt kastenwanden, balies en toonbanken. ‘Ik heb ook een kantine in een kantoorgebouw verbouwd en ingericht. Dat ging tot en met de wanddecoratie en de aankoop van tafels en stoelen.’ Daarnaast heeft hij een serie buitentafels gemaakt.

Klanten worden vrienden

De combinatie MK-JS onderscheidt zich door de persoonlijke relatie met de klanten, de hoge mate van service en de hoogwaardige

kwaliteit van materialen en afwerking. De klanten komen vooral uit Arnhem - in het centrum zijn kledingzaak Jones en café Babo (voorheen Dingo’s) voorbeelden van het werk dat Mario levert - maar ook uit de rest van het land. ‘In het Gooi bijvoorbeeld is mijn handschrift terug te vinden. Mijn opdrachten bevinden zich vaak in het duurdere segment van de markt, maar ik neem ook klussen met een sobere uitvoering aan.’ Mario noemt het voorbeeld van de klanten met een beperkt budget, die hun badkamer wilden laten verbouwen. ‘Ze gingen een maand op vakantie en Johan en ik kregen carte blanche. We hebben toen een vrij standaard badkamer opgeleverd. Maar door de kleur van de tegels, vooral de rood betegelde douche, werd het een heel bijzondere ruimte.’ Mario legt uit dat ook de verlichting, die helemaal niet duur hoeft te zijn, kan bijdragen aan het gevoel van luxe en ruimte, ook al is het oppervlak klein. Zijn creatieve voorgeschiedenis als decorbouwer speelt ook nog steeds een rol. ‘Er komen heel veel nieuwe bouwmaterialen op de markt. Mijn klanten weten dat en ik vind het leuk om te pionieren met de toepassingen.’ Het uitgangspunt van Mario is respect voor het gebouw dat hij verbouwt. ‘Ik wil de karakteristieke elementen van een oud huis combineren met eigentijdse materialen en oplossingen.’ Mario Kraaijenzang woont al 11 jaar in het Spijkerkwartier en zou nergens anders in Arnhem willen wonen. ‘Het stadse en de rust, de mooie architectuur. Ik zou in geen andere wijk in Arnhem zo’n prettig gevoel hebben. En voor mensen met een culinaire voorliefde is hier alles te koop!’ Meer weten? Kijk op mk-js.nl of bel 06 – 5514 2855.

Salam Namaste

Tekst: *Gonnie Verbruggen*

Kabil Syed kwam wat later, want na een nachtelijke reis uit Engeland, waar hij inkopen deed voor de winkel, had hij zich bijna voor het interview verslapen. Zijn echtgenote, Shimul Khan legt uit dat ze hard moeten werken om de winkel draaiend te houden. Het gaat om Salam Namaste op de Hommelstraat 42, de winkel met de kleurige Hindoestaanse gewaden in de etalage. Shimul en Syed zijn beiden afkomstig uit Bangladesh en ook hun zoon van 14 jaar is daar geboren. ‘Onze dochter van 7 is hier geboren’, vertelt Shimul.

‘Salam betekent in verschillende talen “vrede” en Namaste betekent hetzelfde in het Hindi’, aldus Kabil. De winkel bestaat al langer, maar twee jaar geleden hebben Shimul en Kabil de zaak overgenomen. Dat ging niet zonder slag of stoot, legt Shimul uit. ‘We wisten dat we nooit de baan zouden krijgen die we graag wilden en ik móest met kleding werken.’ Dus toen ze de verblijfsvergunning eenmaal hadden en tegen betaling mochten werken, hebben Kabil en Shimul een bedrijfsplan opgesteld. Kabil: ‘We hadden toen deze winkel al op het oog.’ Ze werden bij het maken van het bedrijfsplan door de instanties begeleid. Kabil: ‘De begeleiders waren heel positief over ons plan.’ Maar toen Shimul en Kabil geld nodig hadden om de winkel op de Hommelstraat te kopen, besliste men plotseling dat ze geen starterssubsidie kregen. ‘Ze vonden ons bedrijf niet levensvatbaar. We zijn toch begonnen.’ Ook bij de bank konden ze geen lening krijgen. ‘De vorige eigenaren vonden het goed dat we hen niet in een keer afbetaalden. Ook hebben we geleend van vrienden.’ Zoetjes aan de wordt de schuld van Shimul en Kabil kleiner. Shimul: ‘Langzaam komt het goed.’

Shimul Kahn en Kabil Syed

1000 jaar oude techniek

Shimul en Kabil verkopen een bijzonder assortiment Hindoestaanse producten. ‘We verkopen Bollywood dvd’s, maar ook traditionele Hindoestaanse feestkleding, zoals sari’s en handgeborduurde jurken.’ Ook haarstukjes in verschillende kleuren, sieraden en Hindoestaanse etenswaar, zoals de kruidenmix Bombay-, Punjab-, of Dehlistijl kun je bij Salam Namaste kopen. Kabil wijst met trots op de prachtige shawls: ‘Handgemaakt volgens een 1000 jaar oude techniek.’ Shimul kan voor klanten ook kleding op maat maken. ‘Wij zijn de enige winkel in zijn soort in Gelderland’, legt ze uit. ‘Ook in Den Haag heb je dit soort Hindoestaanse winkels, maar die zijn duurder. Onze klanten komen vooral uit Arnhem, Nijmegen en Apeldoorn en de rest van Gelderland, maar ook uit Den Haag en Rotterdam.’ De klanten zijn van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse en Nederlandse afkomst. Op de vraag wat hen zo dierbaar is in deze winkel, hoeft Shimul niet na te denken: ‘Dat

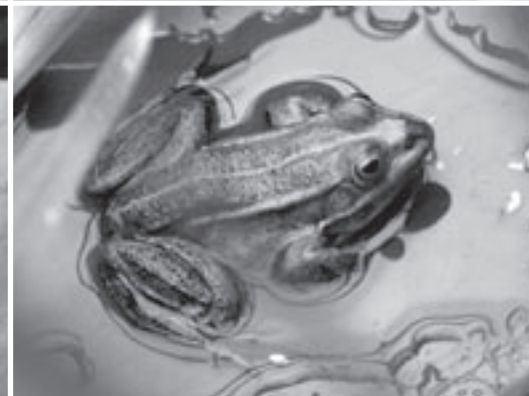
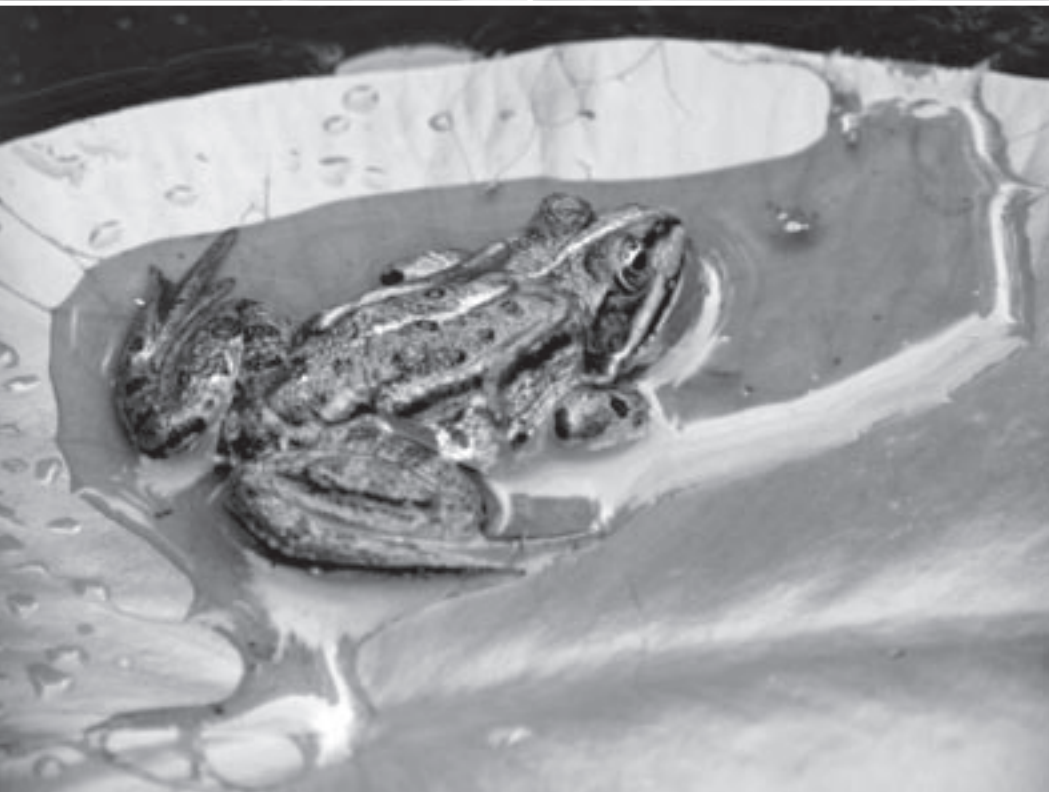
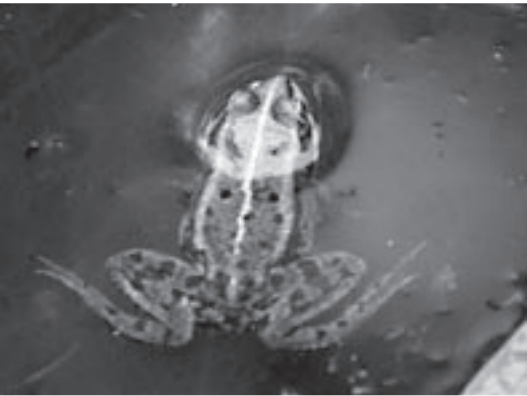
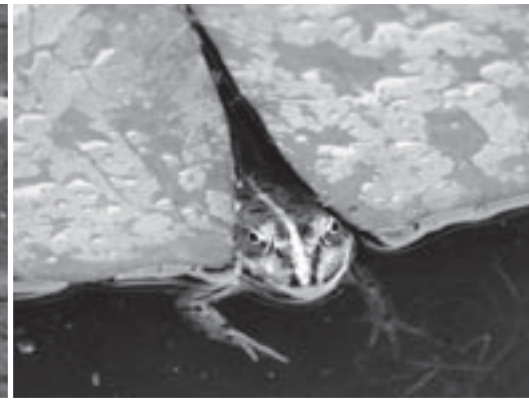
het onze eigen cultuur is. Ik vind het het leukst om sieraden en kleding te verkopen. Ik vind de kleding heel mooi.’ Dat zijn niet zomaar woorden. Shimul deed al voordat ze de winkel had mee aan modeshows. ‘In Velp, waar we nu wonen, en ook twee keer bij het Live for life-festival. Ik wilde meer naamsbekendheid voor mijn kleding.’ Kabil en Shimul wonen al 13 jaar in Nederland en ze kennen het Spijkerkwartier en de Spoorhoek heel goed. ‘Voordat we in Velp gingen wonen, woonden we op de Driekoningendwarsstraat. Onze kinderen zitten op de Sterrenkringschool, veel klanten kennen ons door de kinderen.’ Daarnaast werkten ze beiden als vrijwilliger voordat zij betaald werk mochten doen. Shimul deed dat in de Lommerd. Het bevalt hen erg goed op de Hommelstraat. ‘We hebben veel contact met elkaar en de ondernemers hier zijn prima burenen.’ Meer weten? Kom eens langs op Hommelstraat 42 voor bijvoorbeeld een Hindoestaanse tatoeage of bel 06 – 1919 3837.

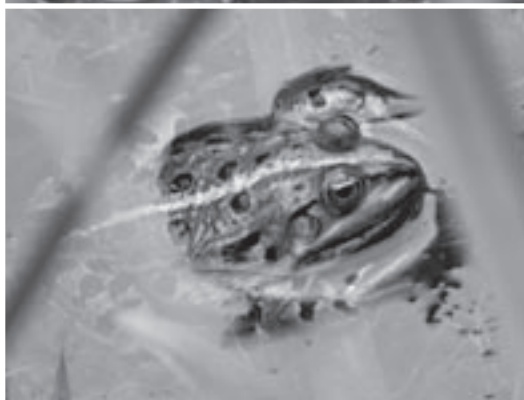
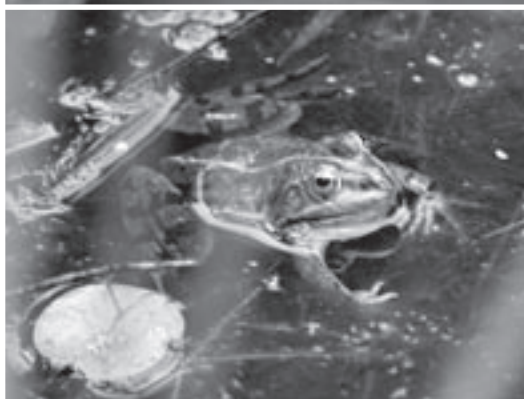
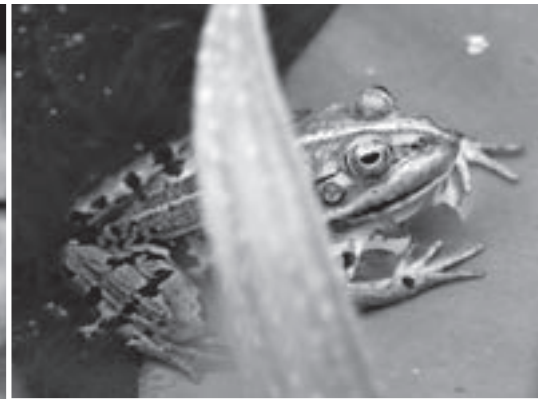
Kikkertijd

Foto's: Sjoerd Kulsdom

Het duurt even, maar als je er één ziet, zie je er tientallen. De Water-
tuin achter de Parkstraat barst op
dit moment van de kikkers.

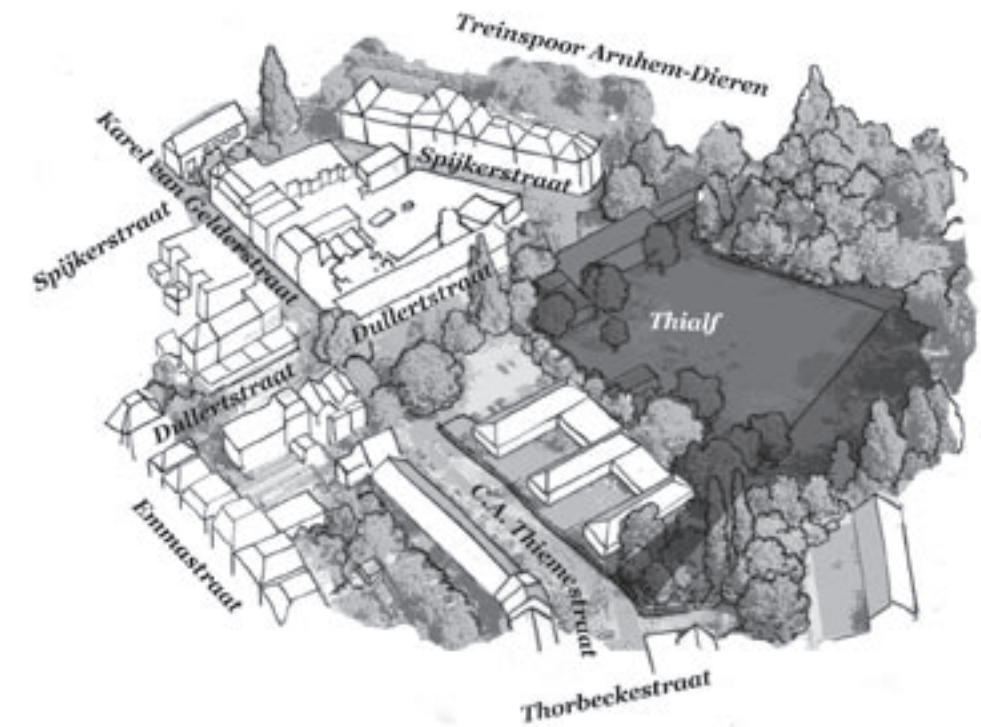

Playground Thialf gaat bruisen deze zomer!

Er gebeurt van alles op Thialf! Met het ingebruiknemen van het nieuwe speelterrein is er een hoop veranderd op de bouwspelaats. Er zijn verruimde openingstijden (Thialf is elke dag geopend van tien uur 's ochtends tot negen uur 's avonds), het team is versterkt met drie nieuwe medewerkers en er zijn nu ook activiteiten voor volwassenen.

De weekindeling van vaste activiteiten ziet er als volgt uit:

Maandag	16.30-17.30 uur	Tennis voor de jeugd
	19.00-21.00 uur	Tennis voor gevorderden/volwassenen
Dinsdag	19.00-21.00 uur	Tienerinstuif voor jeugd vanaf 10 jaar
Woensdag	12.00-17.00 uur	Instuif voor iedereen die wil komen
Donderdag	15.00-17.00 uur	Voetbal en tennis voor jeugd van 4 tot ... jaar
	19.00-21.00 uur	Volleybal voor gevorderden/volwassenen
Vrijdag	16.00-17.30 uur	Skatecursus voor jeugd
	18.30-20.00 uur	Skatecursus voor ouders
Zaterdag	10.00-17.00 uur	Open inloop
Zondag	12.00-17.00 uur	Open inloop

Zomerfeest Playground Thialf 2009

Op zaterdag 18 juli is het weer zover, dan is er weer een zomerfeest op Thialf! Van 11.00 uur tot 24.00 uur is er voor oud en jong een hoop te beleven en te doen.

Kinderprogramma: schminken, bungypring, klimmen, henna-tattoo, draaimolen, vlaggen schilderen, gyrospace, tienerdisco, broodjes bakken, doeltrap-snelheidsmeter, gladiatoren, grabbelton, optreden van Circus Poehaa met Boulevard of Broken Dreams, voorstellingen speciaal voor de hele kleintjes en nog veel meer.

Volwassenen kunnen zich laten vermaken

door Magic Herman, er is van allerlei lekkers te eten en te drinken, in de grote tent zijn diverse swingende optredens. Tijdens het wijkfeest zal Grootmogol Derks, die samen met Kamerheer Vos aan het bewind staat van Vrijstaat Thialf, de 'Vrijstaatkoekjes' introduceren. Meer over Vrijstaat Thialf elders in dit nummer.

Dus kom met z'n allen op zaterdag 18 juli naar Playground Thialf. Voor meer informatie kun je terecht aan de C.A. Thiemestraat, bij het huisje, of je kunt bellen naar Thialf, 026-4422095. Op de website www.thialf-arnhem.hyves.net vind je foto's van de activiteiten op Thialf.

De Lommerd zoekt versterking

Buurthuis De Lommerd is op zoek naar twee vrijwilligers, liefst van iets gevorderde leeftijd, die in de avonduren de helpende hand willen bieden bij vergaderingen en bijeenkomsten van de verschillende groepen uit de wijk die het buurthuis gebruiken. De werkzaamheden bestaan dan uit het verzorgen van koffie, thee etc., het bedienen van de afwasmachine en de kopieermachine, het bijhouden van de barstaat en het openen en afsluiten van het buurthuis. Het werk kan heel goed gecombineerd worden met het lezen van een boek, een borduurwerkje of een ander klusje. Als u belangstelling heeft, neemt u dan contact op met Egbert Bouwhuis, 026-4423354 (06-20364506), bouwhuis@gpx.nl.

Eerste Officiële Vlaggetjesdag van Vrijstaat Thialf

Tekst: Marlies Hummelen

Bij een Vrijstaat horen Vlaggen. En Vlaggen horen te wapperen, bij voorkeur in een vrolijk zomerbriesje. Woensdag 20 mei was dan ook perfect gekozen als Eerste Officiële Vlaggetjesdag van Vrijstaat Thialf. Zon, wind en een heleboel vlaggen! Honderdvijftig om precies te zijn, gemaakt door de kinderen van de Hugo de Grootsschool.

Er was ook een Kindervlag gekozen. De maker van de Kindervlag, Esra Can, kreeg een echte Oorkonde uitgereikt door Kamerheer Erik Vos en Grootmogol Richard Derks. Daarna werd de Kindervlag officieel gehesen door het staatshoofd van een bevriende mogendheid: burgemeester Pauline Krikke van Arnhem. Zij was uiteraard zeer vereerd met deze taak! Al met al heeft Vrijstaat Thialf weer een paaltje geslagen. Langzamerhand begint het minirijkje steeds meer vorm te krijgen. Zo hebben leerlingen van het Stedelijk Gymnasium inmiddels een Grondwet opgesteld en een bestuursvorm bedacht: Vrijstaat Thialf wordt een Aristocratie van Vrijwilligers.

Hugo de Grootsschool

Directeur Stef Bijl van de Hugo de Grootsschool is erg blij met de kansen die Thialf biedt. Zijn school wil graag meer gebruikmaken van de plek en de voorzieningen. In het nieuwe plan-Spijkerbroek hoopt de Hugo de Grootsschool op een toegang aan de kant van de Thorbeckestraat. Daardoor zouden schoolklassen makkelijker op het terrein kunnen komen. Ook maakt de school in het kader van de verlengde schooldag gebruik van het Krajicekveld. Bijl vindt wel dat het huidige terrein erg vol raakt. Hij hoopt op uitbreiding achter het gymnasium, zodat er weer meer ruimte komt voor het vrije, creatieve spelen, dat zo bij Thialf hoort.

Meer weten over Vrijstaat Thialf? Bekijk het weblog op www.vrijstaatthialf.nl.

Kamerheer Vos, Burgemeester Krikke en Grootmogol Derks; op de voorgrond Esra Can met haar winnende ontwerp.

Vlaggetjesdag

Tussen Zwart Front en Zwarte Avonden

Het Spijkerkwartier tijdens de bezetting

Tekst: Stef Ketelaar

In de ochtend van 10 mei 1940 begon voor Nederland de Tweede Wereldoorlog. Arnhem was al rond 11 uur 's ochtends bezet. Duitse troepen trokken over de Johan de Wittlaan de stad binnen. Het was het begin van vijf lange jaren van strijd, onderduiken, vluchten, hulp aan de bezetter en, voor de overgrote meerderheid, van schikken in de situatie. Het leven van alledag ging immers door en anders dan de nationale mythe lange tijd luidde, zat niet iedereen in het verzet.

Aan de Statenlaan leverde het echtpaar Van der Hoef een bescheiden bijdrage aan de nationale zaak. Nu de Duitsers slechts door hen goedgekeurd vertier toelieten, organiseerde het echtpaar clandestien optredens van kunstenaars in hun huiskamer, de 'zwarte avonden'. Echt verzet was het niet, maar toch een wezenlijk andere houding dan die van de in 1907 aan de Rietgrachtstraat geboren Louis Knuvelder. Louis, de jongere broer van de befaamde letterkundige en katholieke emancipator Gerard Knuvelder, agiteerde in de jaren dertig tegen oppervlakkigheid en 'degeneratie van de jeugd'. In 1933 was hij enige tijd lid van de NSB en later van het Zwart Front, een katholieke fascistische organisatie. Tijdens het begin van de bezetting pleitte Knuvelder voor een autoritaire staat waarin joden een tweederangs positie hadden. Maar de praktijk haalde deze theorie al spoedig in.

Joodse winkels geplunderd

Toen de eerste tanks verschenen in de Schoolstraat, was dat voor sommigen misschien nog wel spannend. Maar reeds op 15 mei 1940 maakte het militaire bestuur bekend dat nu het Duitse strafrecht gold, inclusief de doodstraf. Met name de Arnhemse joden, ruim 2000 in 1940, kregen het moeilijk. In 1941 werden joodse win-

kels geplunderd en was er brandstichting bij de synagoge aan de Pastoorstraat in het centrum.

In het Spijkerkwartier woonden verschillende joodse families, zoals de Modijefsky's met hun kosjere wijnhandel aan de Boulevard Heuvelink en de familie Pinto op Parkstraat 72, naast het gereformeerde kerkje. Het gezin bestond uit vader Machiel, die secretaris was van de joodse gemeente, hoofd van de joodse school aan de Kippenmarkt en leraar Hebreeuws aan het Stedelijk Gymnasium, moeder Jansje Pinto-Hamel, hun zoon Salomon en hun drie dochters Roosje, Duifje en Lenie. Ook de zus van Jansje, Helena Hamel, woonde

Parkstraat 72, waar de familie Pinto woonde van 1938 tot 1943.

bij het gezin in. Ze waren in 1938 na de laatste gezinsuitbreiding in het Spijkerkwartier komen wonen. De kinderen konden naar hartenlust spelen in de grote tuin van de woning, achter de kerk. De jongsten

gingen naar School XV op de hoek van de Spijkerstraat en de Schoolstraat en de oudsten naar het pas voltooide gymnasium aan de Statenlaan, tegenover de Van der Hoefs. Al snel na het begin van de bezetting werd Machiel Pinto als leraar ontslagen wegens 'niet-arische afstamming'. Daar bleef het niet bij. Vanaf 1942 moesten de Pinto's de davidsster gaan dragen en op 9 april 1943, toen alle provincies Juderein moesten zijn, meldden ze zich op het station. Pinto, zijn vrouw, schoonzuster en de vier kinderen werden per trein naar kamp Vught gebracht. De ouders stierven in mei 1943 in Sobibor, de kinderen wat later in Auschwitz.

Judenviertel

Voor wie zich niet vrijwillig aan de Duitsers uitleverde en onderdook, liep het niet veel beter af. Zoals voor het grootste deel van de familie Modijefsky van de Boulevard. Na verraden te zijn kwamen ze in kampen om het leven. Ook joodse onderduikers aan de Parkstraat verging het slecht. De hoofdbewoners werden bang toen zij in de krant lazen dat het strafbaar is om joden te verbergen, maar dat ze niet gestraft zouden worden als ze hun onderduikers voor een bepaalde datum aangaven. De 'bekentenis' bij de politie leidde tot de dood van Isaïc en Aaltje Koster, eigenaars van een meubelzaak aan de Rijnstraat.

Opmerkelijk is het Duitse plan om een Judenviertel te vormen in het Spijkerkwartier. Dit ghetto voor uitsluitend joden zou moeten komen tussen grofweg Johan de Wittlaan en de Steenstraat. In Nederland bestond alleen voor Amsterdam een dergelijk plan. Uiteindelijk ging het niet door omdat Seyss-Inquart, de Rijkscommissaris voor het bezette Nederland, er niet voor voelde. Bovendien telde Arnhem te weinig joodse bewoners voor een naar Pools model gevormd ghetto.

Tegen de tijd dat opnieuw tanks via de Johan de Wittlaan de stad binnen rolden, ditmaal van de geallieerden, waren van de ongeveer 2000 Arnhemse joden die er in 1940 woonden, ongeveer 1300 gedeporteerd en 1162 omgekomen in concentratiekampen.

Parkeren waar je wezen moet

De nieuwe parkeernota

Tekst: Marlies Hummelen

Begin maart 2009 presenteerde de gemeente Arnhem een nieuwe parkeernota, 'Parkeren waar je wezen moet'. Hierin wordt een nieuw parkeerbeleid uiteengezet voor de wijken die grenzen aan het centrum, waaronder het Spijkerkwartier en de Spoorhoek.

In deze wijken spelen de nodige parkeerproblemen, onder andere doordat veel langparkeerders en bezoekers van het centrum uitwijken naar de gratis parkeerplaatsen in deze buurten. Daardoor hebben bewoners vaak problemen met het vinden van een plek voor hun auto.

Essentie van het nieuwe beleid is dat in bovengenoemde wijken overal betaald parkeren ingevoerd wordt. Daardoor wordt het voor niet-bewoners minder aantrekkelijk om hier te parkeren. Bewoners kunnen een ontheffing aanvragen. Dat wil zeggen dat ze, tegen betaling van ongeveer 10 euro per maand, op alle plaatsen voor betaald parkeren in de wijk kunnen staan. Gratis parkeren, zoals tot nu toe ook veel bewoners deden, is dan dus niet meer mogelijk.

De gemeente hoopt met dit beleid, dat nog een aantal variaties kent, ook te bereiken dat vergunninghoudersplaatsen beter benut worden. Die staan nu vaak op bepaalde tijdstippen leeg. Sinds het bekendmaken van de nota zijn er al zeer veel reacties ingediend bij de gemeente. In onze wijk heeft de werkgroep Verkeer zich over de nota gebogen en er op 16 april een informatieavond over gehouden. Mede naar aanleiding daarvan heeft de werkgroep een Zienswijze opgesteld, waarin ze haar mening over de nieuwe nota formuleert.

Regulering of capaciteit

De Zienswijze is zeer kritisch over de nota. Lex Kwee, woordvoerder van de werkgroep, licht een aantal punten eruit nader toe. Een groot bezwaar is volgens hem dat er te veel wordt gedacht vanuit de bezoekers van de wijken. De belangen van de bewoners komen te weinig uit de verf. Hij wijst daarbij met nadruk op het verschil tussen een 'ontheffing' en een 'vergunning'. Bij een vergunning worden er parkeerplaatsen gereserveerd voor de vergunninghouders; dat is bij een ontheffing niet meer het geval. Verder is volgens de werkgroep het aantal ontheffingen dat wordt uitgereikt niet voldoende voor alle bewoners en wordt het systeem niet consequent genoeg toegepast, waardoor er op bepaalde tijdstippen alsnog overlast zal ontstaan. Maar het belangrijkste bezwaar is volgens Kwee dat er vooral wordt ingezet op regulering. Voorlopig zal er geen parkeercapaciteit bij komen in de vorm van bijvoorbeeld parkeergarages. Pas

op de lange termijn is daar eventueel sprake van. Gezien de overvloed aan 'blik' in de hele stad meent hij dat er hoe dan ook meer parkeerruimte bij moet komen. Hij verwijst daarbij naar de vorige parkeernota, Parkeren 2003-2010, waarin wel toezeggingen voor meer capaciteit zijn gedaan.

Uniforme regeling tegen parkeeroverlast

Peter de Bos, beleidsambtenaar van de afdeling Verkeer van de gemeente, vertelt dat er inmiddels enige honderden reacties en Zienswijzen bij de gemeente zijn binnengekomen, uit alle wijken die bij de nota betrokken zijn. Hij wil niet inhoudelijk reageren op een afzonderlijke zienswijze. De reacties worden zorgvuldig bestudeerd, en de gemeente zal naar aanleiding daarvan eventueel de nota aanpassen. Daarna is het aan de gemeenteraad om er een besluit over te nemen. Hij wil nu dan ook niet inhoudelijk reageren op een afzonderlijke zienswijze. Wel wijst hij erop dat de invoering van een meer uniforme regeling voor betaald parkeren juist ten doel heeft om de parkeeroverlast door niet-wijkgebonden verkeer tegen te gaan. Het moet bezoekers ertoe brengen om gewoon te parkeren in de wijk 'waar ze wezen moeten'. De termijn voor het indienen van reacties is inmiddels verstreken. Een raadsvergadering over de parkeernota wordt in september verwacht. De Zienswijze van de werkgroep Verkeer en van de verkeerswerkgroepen in een aantal andere wijken zijn te vinden op www.7a.nl/zienswijzen. De nota staat ook op www.arnhem.nl.

Toen en nu

*De Steenstraat in 1940
en in 2009.*

*De foto's zijn genomen
ter hoogte van de
Spijkerlaan,
in de richting van
Velperpoort.*

Kousenband

Tekst: Merijntje Betzema

Food around the corner

Er was een tijd dat ik nog student was en op kamers woonde aan de Boulevard Heuvelink. Het kwam regelmatig voor dat we weinig zin hadden in koken en dan haalden we op de Hommelstraat dikwijls zo'n heerlijke roti. Van de week liep ik er weer eens langs en zag niet heel veel later bij een van de leuke winkeltjes een bosje kousenband liggen. Een van de belangrijkste ingrediënten van een goed roti-gerecht.

Kousenband kun je niet missen in de winkel waar het wordt verkocht: lange slierten groene bonen, meestal bijeengebonden met een elastiekje. Ze lijken qua uiterlijk nog het meest op een uitgerekte sperzieboon, licht tot donkergroen van kleur. De lengte verschilt nogal, afhankelijk van de grond waar hij is gegroeid. In de tropen kan hij een halve meter tot een meter lang worden. In Nederlandse kassen wordt hij 30 tot 40 cm.

De peul komt oorspronkelijk waarschijnlijk uit West-Afrika, maar hij groeit ook in Zuidoost-Azië en in tropische gedeeltes van Amerika. In Nederland kweekt men de klimplant in kassen. Kousenband wordt veel gebruikt in de Surinaamse en Indonesische keuken.

Afhankelijk van de versheid van de peulen is de textuur ongeveer gelijk aan die van sperziebonen. Als de peulen sappig en stevig zijn, zijn ze op z'n best. Als ze slap aanvoelen, zullen ze na bereiding taai zijn. De smaak lijkt ook op sperziebonen maar is aromatischer en krachtiger. Na aankoop zijn ze een paar dagen te bewaren in de koelkast. Bewaar ze in ieder geval niet warmer dan 12 °C. Het kan wel zijn dat ze iets verkleuren. Om ze goed te kunnen verwerken in een gerecht moeten ze even worden schoongespoeld en in kleine stukken (3 tot 4 cm) gesneden. De uiteindes moeten er wel worden afgesneden.

Voor de roti maak ik altijd gebruik van een combinatie van verschillende recepten. Het kan natuurlijk zijn dat iedereen het op zijn eigen manier doet en ik jullie de officiële receptuur hier waarschijnlijk niet geef omdat ik deze niet ken. Maar ik weet wel

dat het erg lekker is op deze manier. Roti - dat is de pannenkoek die als basis dient en die je kant-en-klaar kunt kopen - wordt gegeten met en zonder vlees, met en zonder ei, je kunt hem zo aanvullen als je zelf wilt. Rundvlees is er lekker bij maar lamsvlees ook. Voor dit recept maak ik gebruik van kippenpoten. Ook erg lekker! Nog lekkerder wordt het als je de kip een dag van te voren maakt. Je moet dan wel in de gaten houden dat de kip niet uit elkaar valt door te lang koken, hierdoor kan de stooftijd iets worden verkort.

Roti met kip en kousenband Hoofdgerecht voor 4 personen

- 4 kippenpoten
  - 200 gram ui, fijn gesneden
  - 5 tenen knoflook, fijngehakt
  - 4 tomaten in blokjes gesneden
-
- 2 rode pepertjes (of Madam Janetpeper), fijngesneden en ontdaan van zaad en zaadlijst
  - 4 eetlepels masala kerrie (bij de Toko)
  - 1 theelepel ve-tsin (bij de Toko)
  - 3 kippenbouillonblokjes voor 1,5 liter bouillon (of als je de roti vegetarisch wilt maken gebruik je groentebouillon)
  - 4 eieren
  - 500 gram aardappels
  - 500 gram kousenband
  - 4 kant-en-klare roti's (te vinden in de diepvriezer bij de Toko)
  - olie en boter
  - zout en peper

Als eerste kan de kip worden gebakken in een flinke hoeveelheid olie én boter. Deze combinatie zorgt voor een malse kip. De kippetjes bestrooien met peper en zout naar smaak en een beetje bruin bakken

maar niet gaar. De kip uit de pan halen en in de overgebleven olie de knoflook, ui en pepertjes even fruiten. Hierna voeg je de masalapoeder toe. Laat deze heel even meebakken. Voeg de kip weer toe en schenk er heet water bij tot de kip geheel onder water staat. Voeg nu ook de bouillonblokjes toe en laat dit mengsel 1,5 uur stoven. Tot hier kun je het mengsel een dag van tevoren maken. De volgende dag ga je verder met het volgende: Schil en was de aardappels en snijd ze in middelgrote stukken. Snij de peulen in stukjes van 4-5 cm en haal de puntjes er af. Voeg de aardappels en peulen toe aan het kimpengsel, waaruit je de botten verwijderd hebt, en breng aan de kook. Laat ca. 25 minuten koken met de deksel op de pan en kijk halverwege even of de saus dik genoeg is. Als dit niet het geval is kun je het mengsel het beste de laatste 10 minuten zonder deksel laten pruttelen.

Maak de roti's klaar zoals staat aangegeven op de verpakking. Of als dit er niet opstaat kun je de roti's per stuk verwarmen in de magnetron: 2-3 minuten op een laag wattage en toegedekt met magnetronfolie. De eieren kunnen ondertussen ook (hard) gekookt worden.

Leg de roti opgevouwen op het bord en schep hiernaast het mengsel. Het ei leg je er gepeld bij. Het oorspronkelijke idee is dat je het gerecht met je handen eet. Scheur steeds een stukje van de roti en schep daarmee de groente en kip op. Dat is zeker aan te raden ... als je niet bang bent voor vieze handen!

Roti met kousenband

Spekcheques voor vrijwilligers

Op zaterdag 14 november vindt in Musis Sacrum van 17.00 tot 20.30 uur de jaarlijkse uitreiking plaats van de Spekcheques, Jeugdkanjers en Buiten Gewoon Beter-prijzen. Het thema van 2009 is 'Vrijwilligers in de wijk'. Kent u iemand die zich als vrijwilliger heeft ingespannen en die volgens u daarvoor best eens in de bloemetjes zou mogen worden gezet? Draag hem of haar voor voor één van de prijzen!

Het Arnhemse stadsbestuur stelt Spekcheques beschikbaar om opmerkelijke activiteiten van bewoners, die zich vrijwillig hebben ingezet voor de samenleving, te belonen. Het stadsbestuur wil hiermee zijn waardering tonen voor dergelijke initiatieven en hoopt anderen daarmee te inspireren. Behalve de Spekcheques worden er Jeugdkanjers uitgereikt, bestemd voor jongeren die zich op een bijzondere wijze hebben ingezet. En bewoners die zich op vrijwillige basis bezighouden met het beheer van de openbare ruimte, maken kans op een beloning uit het project Buiten Gewoon Beter. De hoogte van de prijzen varieert van 100 tot 1750 euro!

Een jury van beroepskrachten en bewoners beoordeelt de inzendingen. Een belangrijk criterium daarbij is zelfwerkzaamheid en originaliteit. Activiteiten die in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld hulp aan buurtgenoten, boodschappen verzorgen voor ouderen, het organiseren van uitstapjes voor kinderen, het onderhouden van speelvoorzieningen of het adopteren van een stukje openbaar groen.

Vanaf eind juni tot half oktober staat er op de gemeentepagina in de Arnhemse Koerier regelmatig informatie over de Spekcheques, Jeugdkanjers en Buiten Gewoon Beter-prijzen.

Bewoners kunnen zichzelf of iemand anders voordragen voor een prijs met behulp van een aanmeldingsformulier dat is te vinden op www.arnhem.nl/spekcheque. De sluitingsdatum voor de inzending is 15 oktober.

De prijsuitreiking is dus op 14 november om 17.00 uur in Musis Sacrum, voorafgaand aan het Arnhemse Vrijwilligersgala, georganiseerd door carnavalsvereniging On-Ganse.

Belangrijke informatie

Handige telefoonnummers

Algemeen informatienummer van de gemeente: 0900 – 1809

Afvalophaaldienst SITA: 4460490

Melden overlast drugs- of alcoholverslaafden: 3524299

Politie: 0900 – 8844

Wijkcentrum De Lommerd: 4423549

Agenda van vergaderingen

Het Wijkplatform Spijkerkwartier/Spoorhoek komt bijeen op de woensdagen 2 sep, 28 okt en 9 dec, steeds om 19.30 uur in De Lommerd, Spijkerstraat 185a.

De Werkgroep Spijkerkwartier vergadert op de dinsdagen 21 jul, 15 sep, 29 sep, 13 okt, 27 okt, 10 nov, 24 nov, 8 dec en 22 dec, steeds om 20.00 uur in De Lommerd, Spijkerstraat 185a.

De Werkgroep Spoorhoek vergadert op de maandagen 5 september en 26 oktober. Lokatie: Locatie: Spoorwegstraat 48. Raadpleeg verder www.spijkerkwartier.net.

Spreekuur wijkagenten

De wijkagenten Joke Bartelink en Frank Reijnders houden spreekuur donderdags van 19.00 tot 20.00 uur in De Lommerd, Spijkerstraat 185a.

Algemeen telefoonnummer politie: 0900 – 8844

Colofon

Redactie: Akke de Boer, Stef Ketelaar, Marlies Hummelen, Gert van der Plas, Gonnie Verbruggen

Ontwerp: Sjoerd Kulsdom en Merijntje Betzema

Druk: HPC

Foto's en tekeningen in dit nummer

Akke de Boer, Ben Bongers, Pauline Vos, Gonnie Verbruggen, Marlies Hummelen, Sjoerd Kulsdom

Kijk voor alle informatie over het Spijkerkwartier en de Spoorhoek ook regelmatig op www.spijkerkwartier.net

Wilt u reageren of zelveen bijdrage leveren?

Stuur een brief of e-mail naar:

Wijkcentrum De Lommerd

Spijkerstraat 185A

6828 DC Arnhem

wijkkrant@spijkerkwartier.net

Kopijsluiting volgende nummer: 7 september 2009

